



Šifra kandidata:  
A jelölt kódszáma:

**Državni izpitni center**



M 1 0 1 5 2 1 1 2 M

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK  
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

**SOCIOLOGIJA**  
**SZOCIOLÓGIA**  
Izpitna pola 2  
2. feladatlap

**Sreda, 2. junij 2010 / 90 minut**  
**2010. június 2., szerda / 90 perc**

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:  
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.  
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

*Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával.  
A jelölt két értékelőlapot is kap.*

**SPLOŠNA MATURA**  
**ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA**

Navodila kandidatu so na naslednji strani.  
A jelöltnek szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

Ta pola ima 24 strani, od tega 2 prazni.

A feladatlap terjedelme 24 oldal, ebből 2 üres.

**NAVODILA KANDIDATU**

**Pazljivo preberite ta navodila.**

**Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.**

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 4 strukturirane naloge, od katerih izberite 2. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 35; vsaka naloga je vredna 17,5 točke.

V preglednici z "x" zaznamujte, kateri nalogi naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenjevalec ocenil prvi dve nalogi, ki ste ju reševali.

I	II	III	IV

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pred vsak odgovor napišite številko vprašanja, na katero odgovarjate. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

**ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK**

**Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!**

**Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!**

*Ragassza vagy írja be kódszámát (a feladatlap jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra)!*

*A feladatlap 4 strukturált feladatot tartalmaz, ebből válasszon ki kettőt! Összesen 35 pont érhető el, egy-egy feladat 17,5 pontot ér.*

*A táblázatban jelölje meg x-szel, melyik feladatokat értékelje az értékelő! Ha ezt nem teszi meg, az értékelő tanár az első két megoldott feladatot értékeli.*

I.	II.	III.	IV.

*Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlap** erre kijelölt helyére! Minden esetben írja le a választott kérdés számát is! Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan válaszokat és a nem egyértelmű javításokat nulla (0) ponttal értékeljük.*

*Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!*



## I. KULTURA

### I. A KULTÚRA

#### Vir A

Pri naraščajočem vplivu televizije gre verjetno za posamično najpomembnejši prodor kakega medija v zadnjih 30 letih. Če se bodo sedanji trendi glede gledanja TV-programov nadaljevali, bodo danes rojeni otroci, ko bodo stari 18 let, preživeli več časa pred televizorjem kakor pri vseh drugih dejavnostih, vključno s spanjem. Gotovo je, da ima danes že vsako gospodinjstvo TV-sprejemnik. [...] V zadnjih letih prihaja tudi videotehnologija v vse širšo uporabo. Snemamo lahko programe za poznejšo uporabo in doma si lahko po svoji želji ogledujemo filme. Prav tako imamo na razpolago videoigre vseh vrst.

(Giddens, A. (1993): Sociology. Second edition, Polity Press, Cambridge, str. 449)

#### Vprašanja / Kérdések:

1. Množični mediji sodijo med najpomembnejše pojave sodobnega časa. Razložite dve njihovi značilnosti. (Pomagajte si z virom A.)  
*A tömegmédia a modern idők egyik legfontosabb jelensége. Magyarázza meg e jelenség két jellemzőjét! (Támaszkodjon az A forrás szövegére!)*  
(3 točke/pont)
2. Katere negativne družbene pojave lahko izzovejo mediji? Na kratko razložite dva.  
*A média milyen negatív társadalmi jelenségeket hívhat életre? Röviden magyarázzon meg kettőt!*  
(3 točke/pont)
3. Razložite koncept subkulture in njeno razmerje do prevladujoče kulture.  
*Magyarázza meg a szubkultúra konceptusát, valamint a szubkultúrának a domináns kultúrához való viszonyát!*  
(2 točki/pont)
4. Navedite tri družbene spremembe, ki so po drugi svetovni vojni v Zahodni Evropi in Ameriki vplivale na nastanek različnih mladinskih subkultur.  
*Nevezzen meg három olyan társadalmi változást, amely a második világháború után Nyugat-Európában és Amerikában hatással volt a különféle ifjúsági szubkultúrák kialakulására!*  
(3 točke/pont)
5. Kako imenujemo stališče, ki ocenjuje obnašanje ljudi v drugih kulturah s stališča teh kultur samih? Navedite in razložite ga.  
*Hogyan nevezzük azt az álláspontot, amely más kultúrák embereinek magatartását az adott kultúra szemszögéből értékeli?*  
*Nevezze meg és magyarázza meg azt!*  
(3 točke/pont)
6. Katere vrste sankcij poleg neformalnih še poznamo? Poimenujte jih in pojasnite, po čem se razlikujejo od neformalnih. Vključite dve razliki.  
*Az informális szankciók mellett még milyen szankciókat különböztetünk meg? Nevezze meg őket, majd magyarázza meg, miben térnek el az informálisaktól? Válasza két különbséget tartalmazzon!*  
(3,5 točke/pont)







## II. EKOLOŠKA KRIZA IN PERSPEKTIVE ČLOVEŠTVA II. AZ ÖKOLÓGIAI VÁLSÁG ÉS AZ EMBERISÉG TÁVLATAI

### Vir A

Računalniška preglednica je letos prvič pokazala, da se območje propadanja gozdov prekriva z avtocestnim križem sever–jug, vzhod–zahod. Kaj bo prinesel italijanski načrt avtocestnih povezav z vzhodno Evropo prek Slovenije, ne vemo. Kar si na karti ne znamo razložiti, je izredno slabo stanje gozdov okoli Kočevja.

(Nežmah, B. (2001): »Propadanje gozdov«. Intervju s profesorjem gozdarstva Milanom Hočevarjem, Mladina, 14. 5. 2001, št. 19)

### Vir B

Ko je bila po 2. svetovni vojni rojena moja generacija, nas je bilo malo čez 2 milijardi. Zdaj imam več kakor 50 let, pa je ljudi že skoraj 6,5 milijarde. Če bom dočakal predvideno starost svoje generacije, bo številka presegla 9 milijard. Če je bilo za 2 milijardi potrebnih 10.000 generacij, v času enega človeškega življenja, našega, pa to poskoči na 9 milijard, se dogaja nekaj izjemno drugačnega.

(Gore, A. (2006): An Inconvenient Truth, A Global Warning (videoposnetek), Blitz, Škofljica)

### Vir C

Ko mrtvi bledoličnikov odidejo na sprehod med zvezde, pozabijo na zemljo, ki jim je dala življenje. Naši mrtvi nikdar ne pozabijo prelepe zemlje, kajti zemlja je mati rdečega človeka. Del zemlje smo in ona je del nas. Dišeče trave so nam sestre; jelen, žrebec, veliki orel – so naši bratje. Skalnati vršaci, sončni pašniki, toplo ponijevo telo in človek – vsi sodijo v isto družino.

(Burgar, F., in Burgar, M. K. (1990): Kako naj vam prodamo modrino neba. Besede indijanskih poglavarjev, F. Burgar, Ljubljana, str. 7)

### Vprašanja / Kérdések:

- Vir A govori o problemu umiranja gozdov pri nas. Navedite še dva ekološka problema v Sloveniji.

*Az A forrás az erdők pusztulásának problémájáról szól Szlovéniában. Nevezzen meg még két Szlovéniában jelentkező ökológiai problémát!*

(2 točki/pont)

- Predstavite dve ugotovitvi študije »Meje rasti«. Pomagajte si z virom B.

*Mutassa be »A növekedés határai« című tanulmány két megállapítását! Támaszkodjon a B forrás szövegére!*

(4 točke/pont)

- Predstavite dve bistveni značilnosti človeka kot vrste, ki že po svoji naravi povzroča ekološke krize.

*Mutassa be az embernek – mint fajnak – azon két lényeges tulajdonságát, amely már természetéből adódóan ökológiai válságot okoz!*

(3 točke/pont)

- Niso redki poskusi povezovanja sedanje ekološke krize z židovsko-krščansko tradicijo. Pojasnite zakaj.

*A jelenlegi ökológiai válságot nem egy esetben a zsidó–keresztény hagyománnyal hozzák összefüggésbe. Magyarázza meg, miért!*

(2,5 točke/pont)



5. Navedite dve vrsti ekološke etike in razložite njune značilnosti.

*Nevezze meg az ökológiai etika két fajtáját, majd magyarázza meg mindkét fajta jellemzőit!*  
(4 točke/pont)

6. Razložite odnos do narave, ki je razviden iz nagovora poglavarja Seattla. (Vir C)

*Magyarázza meg a Seattle törzsfőnök beszédében olvasható természethez való viszonyt! (C forrás)*

(2 točki/pont)







### III. SOCIALIZACIJA III. SZOCIALIZÁCIÓ

#### Vir A

Razvoj osebne identitete od rojstva (ali morda po spočetju) do človekove odraslosti, zrele dobe, staranja in zatona telesnih moči je prav gotovo posebno poglavje v obravnavi identitete sploh. V tej povezavi seveda ne gre le za rast in doseganje čisto biološkega spreminjanja telesa. Gre tudi za procese, ki jih splošno imenujemo socializacija in inkulturacija [...], ki vtisnejo bistvene sestavine posameznikove identitete.

(Južnič, S. (1993): Identiteta, FDV, Ljubljana, str. 120)

#### Vir B

Goffman trdi, da pri večini gojencev ne pride do radikalne in stalne spremembe jaza. To je delno zato, ker so se sposobni z modelom »ohraniti mirno kri« obraniti pred procesom ponižanja. Goffman z zaničevanjem govori o uradnih ciljih organizacij, kot so zapori in umobolnice [...]. Sklepa, da »se za mnoge večino časa zdi, da delujejo kot odlagališče gojencev«.

(Haralambos, M., in Holborn, M. (1999): Sociologija. Teme in pogledi, DZS, Ljubljana, str. 316)

#### Vprašanja / Kérdések:

1. Opredelite socializacijo in pojasnite njen pomen za posameznika/posameznico. Pomagajte si z virom A.

*Határozza meg a szocializációt, majd magyarázza meg, milyen jelentőséggel van az egyén számára!*

*Támaszkodjon az A forrás szövegére!*

(3 točke/pont)

2. Socializacija je pomemben proces tudi za delovanje družbe. Pojasnite zakaj.

*A szocializáció fontos folyamatnak számít a társadalmak működésében. Magyarázza meg, miért van ez így!*

(2 točki/pont)

3. V socializaciji sodeluje več različnih dejavnikov (agensov). Navedite štiri ter natančneje pojasnite značilnosti in pomen enega od njih.

*A szocializációban több különféle tényező (ágens) kölcsönhatásáról beszélhetünk. Nevezzen meg négyet, majd részletesen magyarázza meg az egyik tényező jellemzőit és jelentőségét!*

(4,5 točke/pont)

4. Za posameznike/posameznice v (post)modernih družbah naj bi bila značilna »skrapna identiteta«. Pojasnite ta pojem.

*A (poszt)modern társadalmak egyéneinek identitását »töredezettnek« nevezhetnénk. Magyarázza meg ezt a fogalmat!*

(2 točki/pont)

5. Kako imenujemo proces, ki vodi »do radikalne in stalne spremembe jaza« oziroma do spremembe osebnosti, vedenja, vrednot itd.? (Vir B)

*Hogyan nevezzük azt a folyamatot, amely »az én radikális és tartós megváltozását«, illetve személyiségváltozást, magatartásváltozást, értékváltozást stb. eredményez? (B forrás)*

(1 točka/pont)

6. Ta proces (glejte 5. vprašanje) je lahko posledica različnih vzrokov/različnih okoliščin. Navedite in razložite dva/dve.

*Ez a folyamat (lásd: 5. kérdés) különböző okok/különböféle körülmények következményeként jelentkezhét. Nevezzen meg, majd magyarázzon meg kettőt!*

*(3 točke/pont)*

7. Kratko predstavite en vzrok/okoliščino, zaradi katere(ga) »pri večini gojencev ne pride do radikalne in stalne spremembe jaza« (vir B), oziroma je ta proces večkrat neuspešen.

*Röviden mutasson be egy okot/körülményt, amely miatt »a növendékeknél nem következik be az én radikális és tartós megváltozása« (B forrás), illetve ez a folyamat gyakorta sikertelen.*

*(2 točki/pont)*









**IV. ETNIJA, NAROD, NACIJA**  
**IV. ETNIKUM, NEMZET, NÁCIÓ**

**Vir A**

Religiozna ortodoksnost in še posebej kakšna oblika verskega fundamentalizma delujeta kot močan identifikacijski cement. Moderna družba pa postaja silno zapletena in del njene zapletenosti je ukinitvev verskih in cerkvenih monopolov.

(Južnič, S. (1993); Identiteta, FDV, Ljubljana str. 301)

**Vir B**

Zakon o odnosih med rasami iz leta 1965 je prepovedal diskriminacijo na podlagi »rase, barve [...] v javnih prostorih«, kot so restavracije in javni prevoz. Protizakonito je postalo tudi vzpodbujanje rasnega sovraštva v govoru ali pisanju.

(Haralambos, M., in Holborn, M. (1999): Sociologija. Teme in pogledi, DZS, Ljubljana str. 700)

**Vir C**

»Konca dobe nacionalizma«, ki se že tako dolgo oglašča, še ni na vidiku. Nacionalnost je najbolj univerzalna legitimna vrednota v političnem življenju našega časa.

(Haralambos, M., in Holborn, M. (1999): Sociologija. Teme in pogledi, DZS, Ljubljana str. 719)

**Vprašanja / Kérdések:**

1. Opredelite pojem etnične skupine.

*Határozza meg az etnikai csoport fogalmát!*

(2 točki/pont)

2. Kateri dejavnik oblikovanja etničnih skupin lahko razberete iz vira A?

*Az etnikai csoportok alakulásának mely tényezőjét ismeri fel az A forrásban?*

(1 točka/pont)

3. Pojasnite pomen še dveh drugih dejavnikov oblikovanja etničnih skupin.

*Magyarázza meg még két olyan tényező jelentőségét, amely az etnikai csoportok alakulását befolyásolja!*

(3 točke/pont)

4. Razložite, kaj je etnična stratifikacija in posledica česa je.

*Magyarázza meg, mi az etnikai rétegződés, majd azt is, minek a következménye ez a jelenség!*

(3 točke/pont)

5. Na katero diskriminacijo opozarja vir B? Navedite in pojasnite, na čem ta diskriminacija temelji.

*A B forrás a diszkrimináció mely fajtájára hívja fel a figyelmet? Nevezze meg, majd magyarázza meg, min alapszik ez a diszkrimináció!*

(2,5 točke/pont)

6. Opredelite pojma modernega naroda in nacije ter ugotovite razliko med njima.

*Határozza meg a modern nemzet és náció fogalmát, majd fejtse ki a köztük létező különbségeket!*

(4 točke/pont)

7. Vir C govori o nacionalizmu. Razložite enega od različnih pomenov, ki ju lahko ima nacionalistična ideologija.

*A C forrás a nacionalizmusról szól. Magyarázza meg a különféle értelemmel bíró nacionalista ideológiák egyikét!*

*(2 točki/pont)*







**Prazna stran**  
***Üres oldal***

**Prazna stran**  
***Üres oldal***